

اسنادی از بازگشت ناموفق محمدعلی شاه به قدرت

احمد مظفرمقام

محمدعلی شاه ششمین پادشاه سلسله قاجار، فرزند مظفرالدین شاه در ربیع الثانی ۱۲۸۹ق مطابق خرداد ماه ۱۲۴۹خ در تبریز متولد شد. مادرش تاج‌الملوک ملقب به ام‌الخاقان دختر میرزا تقی خان امیرکبیر و خانم عزت‌الدوله دختر محمد شاه قاجار بود. وی در سن ۲۱ سالگی با ملکه جهان خانم دختر کامران میرزا نایب‌السلطنه ازدواج کرد.^۱ در اوایل ۱۳۱۴ق/ ۱۲۷۵ش به ولیعهدی ایران انتخاب شد و در سال ۱۳۲۳ق/ ۱۲۸۴خ به تهران احضار شد و یک هفته پس از آن مظفرالدین شاه سفر سوم خود را به اروپا آغاز نمود. این مسافرت قریب چهار ماه طول کشید و ولیعهد پس از بازگشت شاه از اروپا مجدداً به تبریز بازگشت. هنگام نهضت مشروطیت با آزادی خواهان موافق بود و آنها را تقویت می نمود ولی برخی موافقت او را نیرنگ تلقی می کردند. مظفرالدین شاه چهار ماه پس از صدور فرمان مشروطیت، اعتدال وضع مزاجی خود را از دست داد و اطباء هم از درمان او قطع امید نمودند، بنابراین صلاح در این دیده شد که محمدعلی شاه به تهران احضار شود. مظفرالدین شاه در آخرین روزهای حیات خود قانون اساسی را توشیح کرد محمدعلی شاه آن را امضاء نمود. سرانجام در ۱۹ دی ماه ۱۲۸۵خ درگذشت و محمدعلی شاه به تخت سلطنت نشست.^۲ به محض اینکه تاج سلطنت را بر سر نهاد، بنای ناسازگاری با مشروطه خواهان را گذاشت و از دعوت نمایندگان مجلس در مراسم تاجگذاری خودداری کرد.^۳

۱. عاقلی، باقر؛ شرح حال رجال سیاسی و نظامی معاصر ایران، جلد دوم، تهران: نشر گفتار، نشر علم، ۱۳۸۰، ص ۱۱۵۵.

۲. طلوعی، محمود؛ فرهنگ جامع سیاسی، تهران: نشر علم، انتشارات سخن، ۱۳۷۲، ص ۷۹۸.

۳. عاقلی، پیشین، ص ۱۱۵۷.

۴. طلوعی، پیشین، ص ۷۹۸.

محمد علی میرزا

وی چه در ایام ولیعهدی و چه سلطنتش به واسطه نفوذ روزافزون و تسلطی که روس‌ها در ایران پیدا کرده بودند و انگلیسی‌ها از این حیث خیلی عقب‌تر بودند، بیشتر سیاست یک‌طرفه بازی می‌کرد و روسوفیل یعنی هوا خواه روس بود. به این دلیل انگلیسی‌ها از به قدرت رسیدن او راضی نبودند.^۱ بی‌اعتنایی او به نمایندگان مجلس و مخالفت با تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی که در قانون اساسی پیش بینی شده بود، موجب بروز اغتشاش در سراسر مملکت و بسته شدن بازارها در تهران و تبریز شد. محمدعلی شاه به زودی در برابر این اغتشاشات خود را باخت. هیئتی در مجلس مأمور رفع نواقص قانون اساسی شد. این هیئت متمم قانون اساسی را در ۱۰۷ ماده تنظیم نمودند که مهمترین اصول مربوط به حقوق ملت و حدود اختیارات سلطنت و تقسیم قوای سه گانه در آن قید گردید. ولی محمدعلی شاه

به واسطه محدودیتهایی که قانون اساسی در اختیارات او به وجود می‌آورد از امضای آن طفره می‌رفت. تا اینکه قتل اتابک (امین السلطان) صدراعظم جدید در ۲۱ رجب ۱۳۲۵ق / ۸ شهریور ۱۲۸۶ خ و هیجان و تظاهرات عمومی در تهران و تبریز و چند شهر دیگر که با بستن بازارها و تحصن در تلگراف‌خانه‌ها همراه بود سبب شد که متمم قانون اساسی را امضاء نماید. محمدعلی شاه پس از این همچنان به تحریکات خود علیه مجلس و مشروطه‌خواهان ادامه داد و باعث ایجاد اغتشاشات و تعطیل بازارها در سراسر کشور شد. ناراضی عمومی از او سبب شد دوباره عقب نشینی نموده و این بار قسم‌نامه‌ای در پشت قرآن نوشته و وفاداری خود را به مشروطه اعلام نماید. بعد از انتشار این قسم‌نامه مدتی آرامش برقرار بود تا اینکه پس از واقعه سوء قصد به جان وی و پرتاب بمب به سوی کالسکه او در روز ۲۵ محرم ۱۳۲۶ق / ۱۹ اسفند ۱۲۸۶ خ زمینه برای آخرین رویارویی محمدعلی شاه و آزادی‌خواهان فراهم شد^۲ او در روز اول تیرماه ۱۲۸۷ خ تلگرافی به تمام ولایت و حکام مخابره کرده و متذکر شد «این مجلس خلاف مشروطیت است و هر کس من بعد از فرمایشات ما عدول کند مورد تنبیه و سیاست سخت قرار خواهد گرفت». از بامداد روز دوم تیرماه ۱۲۸۷ خ شهر تهران تبدیل به پادگان نظامی شد. قوای قزاق اعم از پیاده، سواره و توپخانه، نقاط حساس تهران را اشغال کردند. بین قوای قزاق مستقر در میدان بهارستان و جلوی مسجد سپهسالار با مجاهدین زد و خورد در گرفت و سرانجام قوای قزاق به فرماندهی کلنل لیاخوف روسی مجلس را به توپ بست^۳ و جمعی

۱. بامداد، مهدی؛ شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴، جلد سوم، تهران: زوار، ۱۳۷۱.

۲. طلوعی، پیشین، ص ۸۰۰.

۳. عاقلی، پیشین، ص ۱۱۶۱.

از نمایندگان و آزادی خواهان را دستگیر و به باغ شاه بردند و تنها عده معدودی توانستند فرار کنند که از آن جمله تقی زاده بود. به اتفاق علی اکبر دهخدا و چند تن دیگر از آزادی خواهان به سفارت انگلیس پناهنده شدند. سیدمحمد رضا مدیر روزنامه مساوات که او نیز مورد بغض و کینه محمدعلی شاه بود، موفق به فرار از تهران شد و سیدجمال الدین واعظ که او هم مورد خشم محمدعلی شاه بود، شبانه به طور ناشناس به طرف بروجرود فرار کرد؛ ولی در آنجا آن مرد بزرگ را به شهادت رساندند. میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل و ملک المتکلمین که در باغ شاه در بند بودند، به دستور محمدعلی شاه به دار آویخته شدند. سیدعبدالله بهبهانی فقط سه روز در باغ شاه بود و پس از سه روز او را به خاک کلهر تبعید کردند سید محمد طباطبائی را به واسطه زن محمدعلی شاه که دختر کامران میرزا نایب السلطنه بود، مجبور کردند که در ونک اقامت نماید.^۱

استبداد صغیر

از دوره سلطنت محمدعلی شاه پس از به توپ بسته شدن مجلس، با عنوان دوره استبداد صغیر یاد می شود. دوره‌ای که به زودی با ایستادگی مردم به رهبری علمای نجف به پایان رسید. این دوره قریب به سیزده ماه به طول انجامید و در این مدت ایران دستخوش آشوب و انقلاب عظیمی شد که فراگیرتر از انقلاب مشروطه بود. قیام علیه سلطنت استبدادی محمدعلی شاه از تبریز آغاز شد و مجاهدین تبریز تحت فرمان ستارخان و باقرخان عرصه را بر نیروهای دولتی تنگ کردند. از سوی دیگر در گیلان و اصفهان مجاهدان نیروهای خود را بسیج کرده و عازم تهران شدند.

مجاهدین گیلانی به فرماندهی محمدولی خان سپهدار تنکابنی و بیهم خان و مجاهدین اصفهانی به فرماندهی سردار اسعد و صمصام السلطنه بختیاری روز ۲۲ تیرماه سال ۱۲۸۸ خ در غرب تهران به هم پیوستند و تا عصر روز بیست و چهارم تیرماه تهران را به تصرف خود درآوردند.^۲ در عصر همان روز مجلسی در بهارستان با رؤسای ملیون تشکیل شد و در آن به اتفاق آراء محمدعلی شاه از سلطنت خلع شد و سلطنت به پسرش احمدمیرزا واگذار گردید؛ اما چون احمد میرزا بیش از دوازده سال نداشت علیرضا خان قاجار ملقب به عضدالملک به نیابت سلطنت تعیین شد.^۳ سرانجام محمدعلی شاه پس از ۵۲ روز توقف در سفارت روس آهنگ سفر به روسیه نمود و در شهر اودسای روسیه اقامت کرد.^۴ دو سال بعد در تابستان سال ۱۲۹۰ خ محمدعلی شاه یک بار دیگر به تحریک روس ها و به امید تصاحب تاج و تخت^۵ به اتفاق دو برادرش ملک

۱. مامونت، ن- پ؛ بمباران مجلس شورای ملی در سال ۱۳۲۶ هجری قمری؛ حکومت تزار و محمدعلی شاه، ترجمه متن شرف الدین قهرمانی، باهتمام همایون شهیدی، تهران: اسکان، ۱۳۶۳، صص ۳۲-۳۱.

۲. طلوعی، پیشین، ص ۸۰۱.

۳. نوائی، عبدالحسین؛ فتح تهران با گوشه‌هائی از تاریخ مشروطیت ایران، تهران: بابک، ۱۳۷۶، ص ۸۸.

۴. بامداد، پیشین، ص ۴۴۲.

۵. طلوعی، پیشین، ص ۸۱۱.

منصور میرزا شعاع السلطنه و ابوالفتح میرزا سالارالدوله وارد ایران شد و گمش تپه را مرکز کار خود قرار داد. شعاع السلطنه راه مازندران در پیش گرفت و در بابل اردو زد و مشغول جمع‌آوری سپاه شد.^۱ سالارالدوله در کردستان قوایی جمع کرده از آنجا به سمت گروس و عراق و تهران رهسپار شد.^۲ اولین اقدامی که دولت انجام داد، تصویب قانونی از مجلس بدین شرح بود که هر کس محمدعلی میرزا را دستگیر و یا اعدام نماید، یکصد هزار تومان جایزه دریافت خواهد کرد و کسانی که سالارالدوله یا شجاع‌السلطنه را اعدام یا دستگیر نمایند، برای هر کدام ۲۵ هزار تومان پاداش به آنها داده خواهد شد.^۳

علمای نجف، هیئت‌های علمیه، انجمن‌های ولایتی، اتحادیه تجار و سایر اتحادیه‌ها و اهالی ایران با تلگراف‌ها و نامه‌های خود به مجلس شورای ملی از ورود سفاک جبار محمدعلی میرزا و همراهانش به خاک ایران که مقصود آن‌را اضمحلال دین مبین اسلام و اساس مشروطه است اظهار نارضایتی کرده و آمادگی خود را برای نبرد در دفع آن سفاک جبار تا آخرین قطره خونشان ابراز نمودند.^۴ سرانجام تلاش محمدعلی شاه، و قوای آن برای فتح تهران بی‌نتیجه ماند و به همراه برادران خود به روسیه گریخت او در فروردین ماه سال ۱۳۰۴خ در سن ۵۴ سالگی در بندر ساوونا در ایتالیا درگذشت و جسد او را از آنجا به عتبات عالیات انتقال دادند و در کربلا در حرم حضرت امام حسین (ع) به خاک سپردند.^۵

شرح سند

بعد از واقعه به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه که از خشن‌ترین حوادث دوره مشروطه و نقطه اوج نظام استبدادی قاجار بود، سرانجام مشروطه خواهان توانستند در طول ۱۳ ماه تهران را فتح کنند. به دنبال آن شاه با حمایت روس و انگلیس در سفارت روسیه در خیابان زرگنده تهران پناهنده شد و با همکاری این دو دولت از ایران خارج شد و در شهر اودسای روسیه اقامت گزید. اما محمدعلی شاه دو سال بعد به تحریک روس‌ها و به امید تصاحب تاج و تخت به اتفاق دو برادرش شجاع‌السلطنه و سالارالدوله وارد خاک ایران شد و با جمع‌آوری قوا و اسلحه به طرف تهران حرکت کرد ولی تلاش‌های آنها بی‌نتیجه ماند و سرانجام محمدعلی شاه از راه گرگان به روسیه گریخت.

در این مقاله اسنادی مورد استنساخ قرار گرفته که ورود محمدعلی شاه به خاک ایران دو سال بعد از خلع آن را بازگو می‌کنند. اما به دلیل کثرت اسناد در این موضوع فقط تعداد معدودی از این اسناد استنساخ گردیده است. این اسناد شامل تلگراف محمدکاظم خراسانی و عبدالله مازندرانی از علمای نجف اشرف در خصوص خیر ورود محمدعلی شاه به ایران می‌باشد. آنها بر عموم اهالی ایران، شیعیان متدین و امراء عظام

۱. عاقلی، پیشین، ص ۱۱۶۳.

۲. مستوفی، عبدالله؛ شرح زندگانی من یا تاریخ اجتماعی و اداری دوره قاجاریه، جلد دوم، تهران: زوار، ۱۳۷۱.

۳. عاقلی، پیشین، صص ۱۱۶۴-۱۱۶۳.

۴. مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی دوره ۳، کارتن ۱۳۲، پوشه ۱۹.

۵. بامداد، پیشین، ص ۴۴۴.

واجب دانسته‌اند که با عزم راسخ در دفاع از این دشمن، از بذل مال و جان مضایقه نفرمایند. تلگراف‌های دیگر شامل تلگراف انجمن ولایتی قزوین، انجمن ایالتی خراسان، هیئت علمیه کاشان، عموم علماء و تجار انزلی، اتحادیه تجار اصفهان و نامه اتحادیه آذربایجان است که انزجار باطنی خود را از ورود محمدعلی میرزا به خاک ایران و اقدامات جابرانه او و طرفدارانش به مجلس شورای ملی بیان داشته‌اند. همچنین ورود محمدعلی میرزا به خاک ایران را برخلاف شروطی دانسته‌اند که دولت ایران با دولت‌های انگلیس و روس بسته‌اند؛ اینکه قبول نموده دیگر علیه دولت مشروطه ایران اقدامی ننمایند. در پایان، این اقدامات و اغتشاشات را نتیجه تحریک اجانب می‌دانند و دیگر علیه همه مسلمانان حفظ استقلال و دفع و رفع معاندین دین مبین اسلام را واجب دانسته‌اند.

سند شماره ۱

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از نجف اشرف به طهران

نمره باسم کمپانی

خدمت عموم آقایان علمای اعلام و امراء و رؤسای عشایر و کلیه غیرتمندان اسلام - ایدهم تعالی بنصره - برای برانداختن سلطنت قدیم ایران و محو آثار اسلام محمدعلی میرزا بایران فرستاده شده است در اینموقع خطرناک که در حقیقت مقابله کفر با اسلام است اگر خدای نخواستہ تعللی شود کفر در ایران هویدا و آثار سنیہ اسلامیہ بکلی مخروب خواهد شد. بر تمام اهالی بااهلیت و امراء عظام و سرحداران و شیعیان متدین واجب است با قدم ثابت و عزم راسخ در رفع این دشمن از بذل مال و جان مضایقه نفرمایند و دفع این حمله را از وظایف مسلم قانونی دانسته هر گاه خدای نخواستہ اندکی تعلل شود فعلی الاسلام و السلام البته همه قسم مساعدت را بر یکدیگر فرموده فروگذار نمیفرمایند

۵ شعبان محمد کاظم الخراسانی عبدالله مازندرانی [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۱۴ شهر اسد سنه ۱۳۲۹

دوات عالیہ ایران

(۲۹) اداره تلگرافی
از کعبه ایچہ طہ

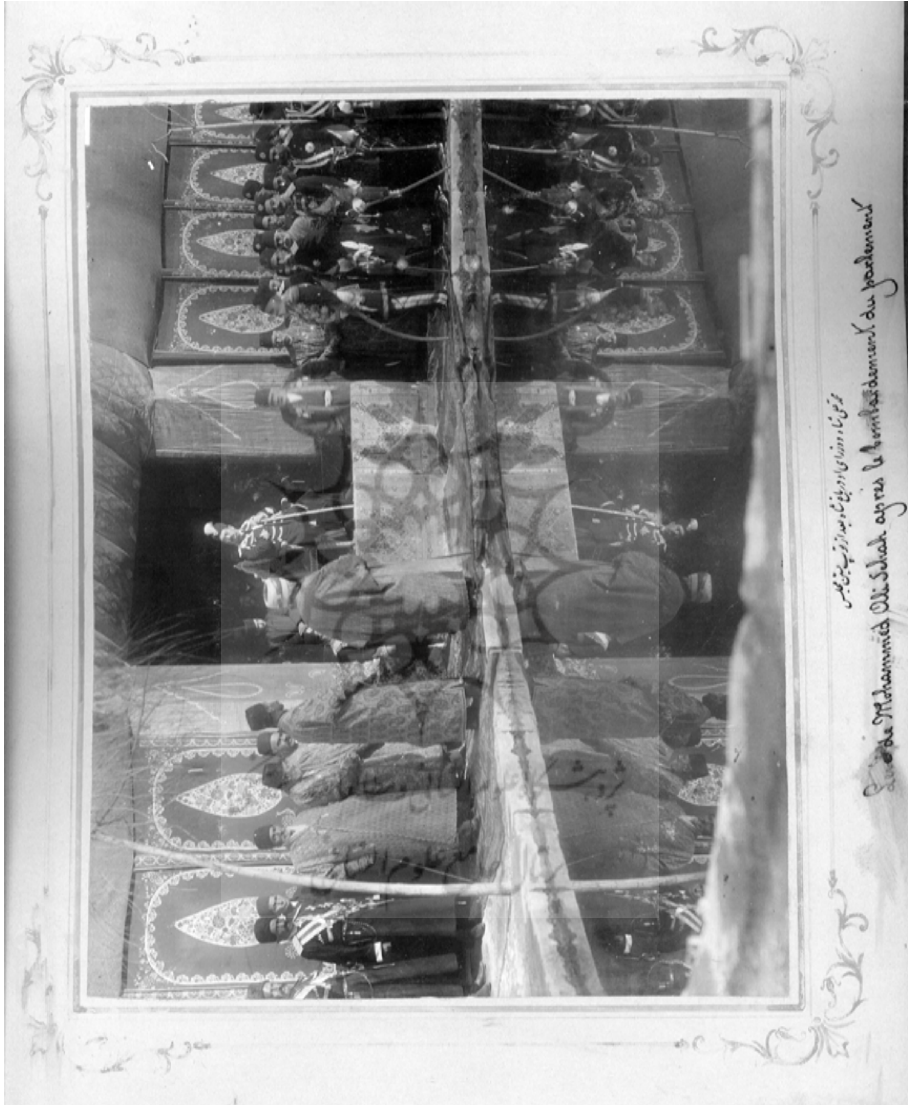
صفحه

نمبره	عدد کلمات	تاریخ اصل مطالب			اطلاعات
		روز	ساعت	دقیقه	
۱					<p>حضرت محمد انبیا علیهم السلام و امامان درود و کلمه شریفه ان السلام ایران و کلمه نصره رای کلا...</p> <p>سلطنت تمام ایران و محراب اسلام محمد صلی الله علیه و آله و سلم است در مجموع خطرات که در وقت تقاضای کفر با اسلام است اگر خدا نخواسته تعالی کفر در ایران برید و در نتیجه اسلام کفر خود خواهد...</p> <p>بر تمام اهل ایمانیت و امامان عظام و سرمداران و شیعیان و سنیان و همه است با تمام ممالک و طرفین...</p> <p>در روز ۹ از این مکتب از بندگی جان رضا قلی قزاقی و در تمام این مکتب و از طرفین مسلم قانونی دانسته...</p> <p>هر گاه خدا نخواسته اند که بعد از وفات محمد صلی الله علیه و آله و سلم و تمام کتب و کتب و کتب و کتب...</p> <p>کتابهای محمد کامل احقران و عبدالمبارک و کلا...</p>

فیصل نو

تاریخ کمر شهر آ ساعت دقیقه میل ۱۳۲۹

پیام بهارستان / ۲۵، س. ۲، ش. ۶ / زمستان ۱۳۸۸

سند شماره ۲

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از کاشان به طهران

توسط اتحادیه علمیه دارالخلافه به مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه معلوم است انقلاب و اغتشاش این مملکت به تحریک اجانب است. بر هر فرد از افراد مسلمین است که حفظ استقلال مملکت نموده دفع و رفع معاندین دین مبین و تسلط اجانب را بنمایند. هیئت علمیه کاشان و مقام روحانیت و اهالی در حفظ مملکت و اساس اسلامیت همه نوع مساعدت و مجاهدت را داشته و دارند. بقدر امکان و در اجراء احکام مطاعه ایتاله و مجلس مقدس ملی دقیقه تغافل نداشته و ندارند.

هیئت علمیه کاشان محمدرضا الحسینی ابوالقاسم نراقی العبد محمد نراقی محقق العلوم العبد حسین نراقی علی نراقی العبد حبیباله [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ شب ۱۹ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۲۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دولت عایه ایران

اداره تلگرافی
از کابینه به طرابلس

صفحه ۹

اطلاعات	تاریخ اصل مطالب			عدد کلمات	نمبره جواب نامه
	دقیقه	ساعت	روز		

بوسطه امکاریه عمیده دار کتفه به مجلس محترم شورای عالی عایه الدوله لایحه مستدست تقدیم و تحت نظر این مجلس
به تحریک اجابت است بر هم فرود از اجازت رسیدن است که حفظ اتقانی مجلس محترم در دفع دروغ معاندانم دین مبین
و لطف اجابت را بنماید هیئت عمیده لایحه در مقام رد حالت دانا در حفظ مصلحت و در پاس استدست همه دفع
مسامحت و محبت برادر است و دارند بقدر امکان در اجراء احکام مطاعه استیلا و مجلس محترم تا
دقیقه حاضر ندانسته و ندارند هیئت عمیده لایحه در هر فرض اخیر ابوالقاسم زراعه اجد همزاده محقق السلام
اجده حسن زراعه عم زراعه اجد حبیب الله

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تاریخ ب ۱۹ شهر ۱	ساعت	دقیقه	متره	میل	۱۳۲۹
------------------	------	-------	------	-----	------

سند شماره ۳

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از اصفهان به طهران

نمره ۱۳۸، تاریخ ۲۳

مقام منبع مجلس مقدس شورای ملی کپیبه جریده مجلس پلیس ایران بقرار اخبارات متواتره غیرمنتظره محمدعلی میرزا و همدستان او برای محو استقلال ایران و آثار اسلام عودت بحدود مملکت نموده، بموجب احکام تلگرافی حضرات آیه اله نجف اشرف مدظله لهم حفظ اسلام و ایران بر افراد اهالی از ادانی و اعلی واجب است جداً حاضر دفاع و جانبازی مانند خاص عموم تجار مملکت ایران زیاده از سایرین باید حاضر دفاع و حفظ جان و مال و اسلام و استقلال ایران باشند. علینذا ما طبقه تجار اصفهان بنا بوظیفه اسلامیت و ایفای تکالیف شرعیه و اطاعت احکام نواب امام علیه السلام از جان و مال در دفاع حاضر و از این حرکات ناهنجار اشرار منضجر و منتظریم اتحادیه تجار [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۲۳ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۲۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ادارهٔ تلگرافی دولت علیه ایران

افزوناً به طهران

صفحه

نمبره	۱۲۸	عدد کلمات	۱۲۶	تاریخ اصل مطب	روز ۳۳	ساعت	دقیقه	اطلاعات
-------	-----	-----------	-----	---------------	--------	------	-------	---------

تقدیر است که مجلس شاهی عالی کسبه جریده مجلس ایران بقرار آنجی راست موداره غیر مستظه همه علی بنو دینار
 بلای خود اعدال ایران و شمار اسلام خودت بجهت مکتب نهم بوجوب که آنرا از حضرات آینه آینه کتب از طرف
 و حفظ اسلام و ایران بر افراد امان از ادان داعی له و لاجب است جدا از حضرات و وجایز بر آینه کتب علم کار
 مکتب ایران زانکه از برین با بر حضرات و حفظ جان و اسلام و اعدال ایران بانه عهدنا اهل بینه کار
 صفحه ن بنای مکتب هدایت دایره کتب کتب و اطاقش که از اب امام علیه السلام از جان و دین و
 ضرر و از این صدمات با نهار هرگز نضی و مظلوم آید که کار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

بتاریخ	س ۳	شهر	ساعت	دقیقه	سکون	ثانیه	سنة	۱۳۲۹
--------	-----	-----	------	-------	------	-------	-----	------

سند شماره ۴

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از انزلی به طهران

توسط دارالشورای کبری ملی خدمت حجج الاسلام دامت برکاتهم و عموم التجار محترم دام اقبالهم عرضی میشود ناله جان سوزان ذوات مقدس از ورود سفاک جبار محمدعلی میرزا خون خوار که مقصود بالاصاله بآن سفاک جز اضمحلال دین مبین و ملت اسلام چیز دیگر نیست تلگرافاً رسید. یقیناً هیئت علما و تجار اصناف این سامان هم اقتدار بان ذوات مقدس نموده و مینمائیم و در دفع آن سفاک جبار تا آخرین قطره خون خودمان حاضریم و از هیچ گونه اقدامات مجدانه کوتاهی نخواهیم نمود و بتمام ولایات ایالات و جراید ملی احساسات ملی خودمان را بروز داریم

عموم علما و تجار انزلی امام جمعه شیخ محمد ابوالقاسم محمد آقا علینقی حاجی قربان اف علی الموسوی اسمعیل شعبان [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۱۳ شهریور سنه ۱۳۲۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سند شماره ۵

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از مشهد به طهران

مقام منیع دارالشورای کبری و هیئت وزرای عظام قبول حمایت و شروط مقررہ را با ملت ایران با دولتین انگلیس و روس در صورتی نمودیم که محمدعلی میرزا هیچ اقدامی برضد دولت مشروطه ننماید. حال از قرار مسموع بعد از انهمه اتریکها و افساد بسرحد ایران آمده و خیال ورود را دارد. ما ملت خراسان در صورت صحت نفرت خود را از این اقدامات پیشنهاد کرده با یک صدای رسائی که ملل و دول عالم بشنود میگوئیم که این آدم بعد از این همه خیانتها بمملکت و این حرکت آخری در تحت حمایت دولتین ندانسته شرایط مقررہ را باطل و دفاع از مملکت مشروطه خواهیم کرد و از وزارت خارجه متمنی هستیم نفرت و پروتست ما را بتمام دول اعلان کرده مخصوصاً بدولت بهیبه روس اظهار دارند که اگر او وارد ایران شد بموجب قرارداد دولتین با دولت ایران این شخص را از حمایت خود بری دانسته از دخول مجدد او بخاک روسیه ممانعت کنند تا ملت ایران بتکالیف ملیه خود رفتار

انجمن ایالتی خراسان [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۳ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۲۹

سند شماره ۶

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از قزوین به طهران

نمره ۴۰ دولتی، عدد کلمات ۱۶۴، تاریخ اصل مطلب روز ۱۱

مقام مقدس نیابت سلطنت عظمی و ریاست مجلس مقدس دارالشورای ملی و هیئت محترم وزرای عظام دامت شوکتهم کوییه جراید محترم ملی از قرار معلوم ذلیل کننده ایرانیان باعث سفک دماء و هتک نوامیس مسلمانان محمدعلی میرزای مخلوع بدسایس دشمنان دیرینه ما برای بر باد دادن استقلال مملکت و امحاء بیضه اسلام پای ناپاک بحدود استرآباد گذارده، اول اقدام ظالمانه او و اتباعش همراهی با جمعی از ترکمان و اهالی کردستان که سابقاً احوالشان با سایر اهالی ایران معلوم عالمیان است. ملت بلد دیده قزوین تنفرت قلبیه و انزجار باطنی خود را از این ظالم بی شرف بعموم ملل [ناخوانا] عالم اعلام نموده تا جان در بدن داریم در نهایت استقامت جلوگیری از ارتجاع خواهیم نمود و ازاله ذات خبیث او را و کسانی که تابع هوسیات او هستند بحکم عقل و شرع از فرایض ذمه خود دانسته ابدأً تن به ننگ تاریخی و مذلت دائمی نداده و نخواهیم داد منتظر اوامر مطاعه آن ذوات مقدسیم.

حسین الحسینی نمره ۱۰۰۰ انجمن ولایتی قزوین [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۱۲ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۲۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دولت علیه ایران

اداره تاسکرافنی

از قزوین به طهران

صفحه

اطلاعات	تاریخ اصل مطلب		عدد کلمات	نمبره
	دقیقه	ساعت	روز ۱۱	۴ ص ۱۶

مقام مقدس نیابت سلطنت عظمی دربارت مجلس معتمد دارالفنون را بدین جهت محترم دراز عظام
 در استیضاح کتبیه جرایم محترم تع از قزوین معلوم و بعد از آنکه اینها را به جهت نظر دین
 و جهت نوازش سنان محترم برین مکتوبه برایت ارسال نمودن در برین بهر این برهه داد
 استفسار مملکت و احسن و بیضه بهم بهر آنکه کرده است بلکه نگارنده اول اقدام
 فایده ای ندارد و اینها را به جمع از آنرا و آنکه که فایده ای ندارد و اینها را
 به بر آنکه ایران معلوم است است بدین جهت بدین مکتوبات قبیه و اینها
 را هم عرض کردیم که اینها را به عموم مردم معلوم است تا جایی در این دارم
 در نهایت استقامت جلوس از آنرا که مع خدام مع و از آنرا ذات خست او را
 که لازم است در صورت او شده بگویم عقرو شرح از فرایض و در خف و دسته اینها
 بنامک تا برین مکتوبات دائر الزامه و نخواهم داد مظهر او امر سلطنته ان ذوات
 مقدس صلی علیهم و آله و سلم و در دست قزوین

پرتال جامع علوم انسانی

شماره ۱۲	شهر	ساعت	دقیقه	مهر	سنة ۱۳۳۹
----------	-----	------	-------	-----	----------

پیام بهارستان / د. ۲، س. ۲، ش. ۶ / زمستان ۱۳۸۸

سند شماره ۷

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از مشهد به طهران، نمره ۱۲۸، عدد کلمات ۲۹

استقلال توسط آقای فرزانه ساحت مقدس مجلس شورای ملی لزوماً استعمال مینماید آیا مسئله صد هزار

تومان برای کشنده محمدعلی میرزا قطعی و ضامن کیست. فوراً جواب مجید [مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ غروب ۱۴ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۲۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دولت عالیة ایران

اداره تاسکراف

از شهر به طرف

صفحه

اطلاعات	تاریخ اصل مطب			عدد کلمات	نمبره
	دقیقه	ساعت	روز	۲۹	۱۲۸

تصدیق و تصدیق فرزند ملک لکتر محاب دربار شاهزاده "بهتقدم" سلطان اباسیمه صدوزاده
 دربرگشته مهر و مهر در دفتر وضع کتبت فرزند ابوراب محمد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

۸
 ۱۹

تاریخ ۱۳۴۰ شهر ۳ ساعت ۶ دقیقه ۶۱ میل ۱۳۲۹

سند شماره ۸

[نشان تاج و شیر و خورشید]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از شیراز به طهران

نمره ۱، عدد کلمات ۹۰، روز ۹

خدمت با سعادت جناب مستطاب شریتمدار آقای حاجی مدرس دامت برکاته
چنانکه قبل عرض شده بنده را از ایثار جان و مال در این موقع باریک هیچ مضایقه نیست و با نهایت
افتخار حاضریم که مقدرات خود را از هر جهت مصروف دارم. یک هزار سوار و تفنگچی از املاک شخصی
خود همه با تفنگهای موزر حرکت میدهم. ولی هنوز از اولیای امور در این باب دستورالعملی نرسیده که
تکلیف خود را بدانند در مساعدت رؤسای جنوب همچنانچه تلگرافاً عرض شده تعهد دارم رضاقلی

[مهر تلگرافخانه مبارکه]

بتاریخ ۱۰ شهر اسد تنگوزئیل سنه ۱۳۳۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دوات عالیہ ایران

ادارہ تاسکرافتی

از شیراز به طرین

صفحه

اطلاعات	تاریخ اصل مطاب			عدد کلمات	شماره
	دقیقه	ساعت	روز	۹۰	۱

خدمت با سعادت فوجیہ سرتیوران در کسالت برکاتہ بنامہ حضرت سیدہ دلدارہ باغبانہ
 در روز پنجشنبه ۱۳۲۹ قمری در وقت افراغ نماز صبح در وقت حضور در وقت معروف در وقت
 نزار سردار و لشکر و زائرانک نفر خود همه با کتف و سوز و گریه و گریه و زاری در وقت
 دستور جمع زخمیده و کتف و زاری در وقت روز و شب و گریه و زاری در وقت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

۱۹

شماره	شهر	ساعت	دقیقه	مهر	سنة ۱۳۲۹
-------	-----	------	-------	-----	----------

سند شماره ۹

مقام منبع وکلای محترم مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه از قرار معلوم مجسمه استبداد و قطاع الطریق حریت و مساوات بخیالات واهیه این زمان را زمان جاهلیت و این دوره را دروه توحش و بربریت تصور نموده و بگمان عود استبداد، این اهریمن دوران قدیم بخاک وطن مقدس گذارده آرزوی تخت و تاج سلیمان مشروطه را دارد. و لاکن هیهات هیهات این نامه سیاه غافل است که هرگز شهباز دلیر از عصفور ضعیف نترسد و خار و خس بیابان راه بر سیل دمان نه بندد، نمرود بر معبود چیره نشود و فرعون روز موسی را تیره نکند. زهی تصور باطن زهی خیال محال. از آنجائیکه آذربایجانیان از خبث طینت و بی‌رحمی آن شداد ثانی و نمرود زمانی کاملاً اطلاع دارند، چنانچه از ابتداء و چه در تبریز و چه در طهران امتحانات خود را داده تن به رقیت و اسارتش ندادند، لهدا از طرف هیئت اتحادیه آذربایجان خاطر نشان وکلای محترم میداریم با کمال فداکاری و قدرت در انجام اوامر مقدسه هیئت دولت و وکلای محترم حاضر. بمحض اشاره از هیچ مانعی بیم و هراس نه نموده برای قلع و قمع ریشه فساد و اشرار و مستبدین از نثار جان مضایقه نخواهیم نموده. زنده باد وکلای محترم، پاینده باد مشروطیت ایران، نیست و نابود باد استبداد.

[مهر: اتحادیه آذربایجان]

مقام نسیع دکلمای محرم مجلس شکرش شادی تا نسیم بر سر کانه

درد ز معدهم مجسمه بتدلو دهان لطیفی جزیت بر دست بخت بدت و این زمان را بهت لبی جزوه را

جزوه دانش بر بریت تصور بجهان شوق استبداد این امرین دوران دم بخاک طن تعسک گداخته آرزوی

تخت راج سلیمان شرطه را دارد و لکن مهیات مهیات این باریه فخرت هم هرز شنباز در سر لوز

ضعیف ترست و خارش بیاین راه بر سیر زمان نه بندد نمرود بعبود چه شود و فرعون دوزخ را آرزو

زهر تصور بطرز زهر خیل مومل زه که سینه دوزخ میان از جنب طریقت در جرم آن شده اند زنده زمانه

کالد اطلع دارند بنجای خود از دست بر زهر در طراپ تمهات خود اوله من به قریت دستش را زده اند

از طرف نیست بجا دوزخ کن خاطرشان دکلمای محرم میدارم بکمال قدر کاری و قدرت در انجام او بر

دو کله محرم حاضر محضرتش ره زیاده با نرسیم دهر این زینجه برای قطع رشک دوزخ را در تبین از زمان

تیسون واکر
۱۳۸۸